

بسمه تعالی

تحول در زیرساخت‌ها و فرآیندهای گردآوری و محاسبات طرح‌های شاخص قیمت

سید مهدی حسینی نژاد

مدیر کل دفتر شاخص قیمت‌ها

طبق ماده ۳ قانون مرکز آمار ایران مصوب سال ۱۳۵۳ و ماده ۱۰ قانون احکام دائمی برنامه‌های توسعه کشور، مرکز آمار ایران مرجع رسمی تهیه و انتشار شاخص‌های قیمت می‌باشد. همچنین طبق مصوبات شصت‌مین جلسه شورای عالی آمار مورخ ۱۴۰۰/۰۲/۰۶ در خصوص تعیین متولیان فهرست آمارهای رسمی ایران، مرکز آمار ایران متولی تولید و انتشار شاخص‌های قیمت تعیین شده است. در این راستا دفتر شاخص قیمت‌های مرکز آمار ایران در سال‌های اخیر با هدف ارتقاء زیرساخت‌ها و فرآیندهای گردآوری و محاسبات شاخص‌های قیمت، اقدامات زیر را بصورت حرفه‌ای در حوزه‌های مختلف در دستور کار قرار داده است:

❖ شاخص قیمت مصرف کننده (CPI):

در مرکز آمار ایران برای رسیدن به شاخص قیمت مصرف کننده کل کشور، ۳ طرح شاخص قیمت کالاها و خدمات مصرفی خانوارهای شهری، شاخص قیمت کالاها و خدمات مصرفی خانوارهای روستایی و شاخص اجاره بهای واحدهای مسکونی استیجاری نقاط شهری بصورت ماهانه در ۳۱ استان کشور اجرا می‌شود و طبق تقویم انتشار مرکز آمار ایران نتایج آن در اولین روز ماه بعد بصورت رسمی در درگاه ملی آمار^۲ منتشر می‌شود. جزئیات خروجی طرح‌های شاخص قیمت مصرف کننده به شرح زیر است:

شاخص قیمت مصرف کننده (CPI)

نرخ تورم					متوسط قیمت
به تفکیک استان (هشتم ماه بعد)	به تفکیک دهک های هزینه‌ای (ششم ماه بعد)	کل کشور (یکم ماه بعد)	نقاط روستایی (یکم ماه بعد)	نقاط شهری (یکم ماه بعد)	متوسط قیمت اقلام خوراکی منتخب نقاط شهری کشور (یازدهم ماه بعد)

^۱ . Consumer Price Index

^۲ . www.amar.org.ir

با عنایت به مرجعیت مرکز آمار ایران در شاخص‌های قیمت و نرخ تورم و لزوم پاسخگویی هر چه بیشتر و بهتر به جامعه دانشگاهی و کاربران بیرونی و تامین حداکثری نیاز سیاست‌گذاران و برنامه‌ریزان کشور، در سال‌های اخیر اقدامات زیر در دفتر شاخص قیمت‌ها انجام شده است و یا در حال انجام می‌باشد:

- تهیه و انتشار سری زمانی شاخص قیمت مصرف‌کننده خانوارهای شهری از سال ۱۳۱۵ تاکنون
 - تهیه سری زمانی شاخص قیمت و نرخ تورم به تفکیک استان‌های کشور و بارگذاری در بخش سری زمانی درگاه ملی آمار در سال ۱۴۰۰
 - طراحی و راه‌اندازی نرم‌افزار کاربردی محاسبه‌گر تورم بصورت ماهانه و سالانه جهت استفاده در انواع تعدیلات حقوقی، قضایی و... و تعبیه آن در درگاه ملی آمار
 - ترجمه و استفاده از دستورالعمل CPI 2020 در طرح شاخص قیمت مصرف‌کننده از ابتدای سال ۱۴۰۰
 - اجرای طرح شاخص اجاره بهای واحدهای مسکونی استیجاری نقاط شهری کشور طبق دستورالعمل CPI 2020 از ابتدای سال ۱۴۰۰
 - بروز رسانی و بازطراحی نرم‌افزارهای جمع‌آوری، بررسی قیمت نسبی و محاسبه شاخص قیمت (شهری - روستایی - اجاره بها) در سال ۱۴۰۰
 - تهیه داشبورد نظارتی برخط طرح‌های شاخص قیمت مصرف‌کننده (جدید)
 - شروع فرآیند تغییر سال پایه طرح‌های شاخص قیمت مصرف‌کننده خانوارهای شهری، روستایی و اجاره بهای نقاط شهری (اتمام فرآیند کالاشناسی، انتساب اورزان و اجرای هر ۳ طرح آمارگیری با اقلام سال پایه جدید از ابتدای سال ۱۴۰۰ (جدید)
- نکته: طرح‌های شاخص قیمت مصرف‌کننده از ابتدای سال ۱۴۰۲ با سال پایه ۱۴۰۰ منتشر خواهد شد.

❖ شاخص قیمت تولیدکننده (PPI^۲):

شاخص قیمت تولیدکننده یک شاخص پیش‌نگر برای نرخ تورم مصرف‌کننده به شمار می‌رود و کمک زیادی به سیاست‌گذاران و برنامه‌ریزان جهت کنترل نرخ تورم مصرف‌کننده می‌نماید.

در حال حاضر در مرکز آمار ایران خروجی طرح‌های تولیدکننده بصورت فصلی محاسبه و منتشر می‌شود. ولی در راستای تامین نیاز سیاست‌گذار و برنامه‌ریز، هم‌راستا با اجرای ماهانه طرح‌های مصرف‌کننده (۳ طرح)، از ابتدای سال ۱۴۰۰ نیز تمام طرح‌های تولیدکننده (۷ طرح) در ۳۱ استان کشور بصورت ماهانه در حال اجرا می‌باشد.

خروجی طرح‌های تولیدکننده در مرکز آمار ایران به شرح زیر است:

^۲ . Producer Price Index

شاخص قیمت تولید کننده (PPI)

اقدامات زیربنایی که در سال‌های اخیر در حوزه طرح‌های تولید کننده در دفتر شاخص قیمت‌ها انجام شده است به شرح زیر است:

- تغییر بازه زمانی اجرای طرح‌های تولید کننده از فصلی به ماهانه از ابتدای سال ۱۴۰۰
- بازطراحی نرم افزار و تهیه شاخص‌های ارزیابی کیفیت طرح‌های تولید کننده (جدید)
- استفاده از پکیج تعدیل فصلی در محاسبه نتایج شاخص قیمت تولید کننده بخش کشاورزی (جدید)
- استفاده از پکیج تعدیل فصلی در محاسبه نتایج شاخص قیمت تولید کننده بخش برق (جدید)
- تهیه و انتشار نتایج طرح‌های تولید کننده در قالب فایل اکسل جهت استفاده راحت‌تر کاربران بیرونی
- حرکت به سمت استفاده از داده‌های ثبتی در طرح‌های تولید کننده

❖ شاخص‌های قیمت حوزه تجارت خارجی

در حال حاضر در مرکز آمار ایران با استفاده از اطلاعات ثبتی گمرک جمهوری اسلامی ایران، شاخص قیمت کالاهای صادراتی و وارداتی و همچنین رابطه مبادله بازرگانی بر مبنای سال پایه ۱۳۹۵ بصورت مقدماتی و نهایی محاسبه و منتشر می‌شود

➤ نکته: فرآیند تغییر سال پایه شاخص قیمت کالاهای صادراتی و وارداتی از سال ۱۳۹۵ به ۱۴۰۰ در حال انجام می‌باشد.

❖ حوزه ساختمان و مسکن

در مرکز آمار ایران خروجی اطلاعات حوزه ساختمان و مسکن به شرح ذیل می‌باشد:

۱- شاخص و متوسط قیمت املاک مسکونی:

یکی از خلاءهای آماری مهم در حوزه اطلاعات ساختمان و مسکن در سال‌های گذشته، عدم وجود شاخص قیمت مناسب در این حوزه و تصمیم‌گیری و سیاستگذاری بر اساس اطلاعات متوسط قیمت بود. با توجه به ماهیت اطلاعات حوزه ساختمان و مسکن و تفاوت زیاد در مشخصات و کیفیت املاک مسکونی در دوره‌های مختلف، استفاده از متوسط

قیمت برای رصد تغییرات قیمت املاک مسکونی گمراه کننده می‌باشد، از سال ۱۴۰۰ در دفتر شاخص قیمت‌های مرکز آمار ایران طبق استانداردهای بین‌المللی، محاسبه شاخص قیمت املاک مسکونی به روش تعدیل کیفی هدانیک^۴ در دستور کار قرار گرفت. در این روش اثر کیفیت از شاخص محاسبه شده حذف می‌گردد و شاخص محاسبه شده تنها نشان‌دهنده میزان تغییرات قیمت می‌باشد. در حال حاضر شاخص قیمت املاک مسکونی شهر تهران با استفاده از اطلاعات ثبتی سامانه املاک و مستغلات بصورت ماهانه محاسبه و منتشر می‌شود و محاسبه آن در کل کشور نیز در دستور کار می‌باشد. علاوه بر آن متوسط قیمت (وزنی و ساده) املاک مسکونی شهر تهران با کارکردهای مختلف از جمله تخمین موجودی سرمایه، سنجش ارزش دارائی، تصمیم‌گیری در مورد خرید و فروش مسکن توسط عامه جامعه و... نیز بصورت ماهانه محاسبه و منتشر می‌شود.

➤ **نکته:** محاسبه متوسط قیمت و اجاره املاک مسکونی به تفکیک استان‌های کشور که قبلاً در دفتر صنعت، معدن و زیربنایی مرکز آمار ایران انجام می‌شد از سال ۱۴۰۱ به دفتر شاخص قیمت‌ها منتقل شده و فرایند انجام محاسبات آن برای بصورت فصلی در دستور کار می‌باشد.

۲- شاخص و متوسط قیمت نهاده‌های ساختمانهای مسکونی شهر تهران:

از زمستان سال ۱۴۰۰ دو طرح شاخص قیمت نهاده‌های ساختمانی و متوسط قیمت مصالح ساختمانی پس از اصلاح زیرساخت و طراحی نرم افزار جدید، با یکدیگر ادغام شده و بازه زمانی اجرای آن نیز از شش ماهه به فصلی تبدیل شد.

۳- دستمزد نیروی انسانی شاغل در طرح‌های عمرانی استان تهران:

در حال حاضر این طرح بصورت شش ماهه در حال اجرا می‌باشد و پس از اصلاح زیرساخت‌های نرم افزاری مربوطه، اجرای آن از سال ۱۴۰۲ بصورت فصلی خواهد بود.

۴- کرایه ماشین‌آلات منتخب مورد استفاده در طرح‌های عمرانی استان تهران:

در حال حاضر این طرح بصورت شش ماهه در حال اجرا می‌باشد و پس از اصلاح زیرساخت‌های نرم افزاری مربوطه، اجرای آن از سال ۱۴۰۲ بصورت فصلی خواهد بود.

جمع بندی:

در حال حاضر دفتر شاخص قیمت‌های مرکز آمار ایران در راستای تامین نیاز آماری سیاستگذاران و برنامه ریزان در حوزه شاخص‌های قیمت با حداکثر توان خود در حال فعالیت می‌باشد؛ بطوریکه ۱۰ طرح آمارگیری بصورت ماهانه (۱۲۰ اجرای در سال)، یک طرح بصورت فصلی (۴ اجرا در سال) و دو طرح هم بصورت شش ماهه (۴ اجرا در سال) در حال انجام می‌باشد. برنامه سال ۱۴۰۲ این دفتر نیز ارتقاء کیفیت و کمیت طرح‌های آماری حوزه شاخص قیمت از طریق استفاده حداکثری از داده‌های ثبتی موجود در نظام آماری کشور و همچنین انجام محاسبات در بازه‌های زمانی کوتاه‌تر می‌باشد.

⁴ Hedonic.